

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi kuvaohjelmien tarkastamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 2000 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kuvaohjelmien tarkastamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 2/2000 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 14/2000 vp) ja (LaVL 6/2000 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kulttuuriministeri Suvi Lindén
- hallitusneuvos Erkki Norbäck ja kulttuurisihiteeri Leena Laaksonen, opetusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jukka Lindstedt, oikeusministeriö
- ylikomisario Matti Rinne, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Tuulikki Nurmi, sosiaali- ja terveysministeriö
- erikoistutkija Marjatta Bardy, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES
- pääsihteeri Vesa Mauriala, Nuorisosiain neuvottelukunta
- hallitusneuvos Jarmo Törneblom, Valtion elokuvaalautakunta

- ohjaaja Jouko Aaltonen, Valtion elokuva- taidetoimikunta
- johtaja Matti Paloheimo, Valtion elokuvatar- kastamo
- EU- ja mediakehityspäällikkö Martti Soramäki, Yleisradio Oy
- suunnitelupäällikkö Leena Närekangas, MTV Oy
- kanavajohtaja Jorma Sairanen, Ruutunelonen Oy Ab
- kehityspäällikkö Marja-Liisa Virtanen, Sone- ra Oyj
- toiminnanjohtaja Mauri Upanne, Lastensuo- jelun Keskusliitto
- järjestölakimies Jaana Meklin, Mannerhei- min Lastensuojeluliitto
- toimitusjohtaja Raija Nurmio ja puheenjoh- taja Juha Mäkelä, Suomen Filmikamari ry
- johtaja Matti Lukkarila, Suomen elokuva- ar- kisto
- toimitusjohtaja Jouni Mykkänen, Suomen Elokuvasäätiö
- puheenjohtaja Timo Mänty, Suomen elokuva- teatteriliitto SEOL ry
- puheenjohtaja Jouko Jämsä ja varapuheenjoh- taja Leif Lindblad, Suomen elokuvatoimisto- jen liitto ry
- varatuomari Pirjo Aalto, Suomen Kaupallis- ten televisioiden liitto ry
- toiminnanjohtaja Anja Lehtijärvi, Suomen Vanhempainliitto ry
- lastenpsykiatri, LKT Tytti Solantaus.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuvaohjelmien tarkastamisesta ja laki Valtion elokuvatarkastamosta sekä muutettavaksi rikoslakia ja televisio- ja radiotoiminnasta annettua lakia.

Elokuvien ja muiden kuvaohjelmien tarkastamista koskevat säännökset ehdotetaan koottaviksi lakiin kuvaohjelmien tarkastamisesta. Tarkastusviranomaisesta koskevat säännökset sisältyisivät lakiin Valtion elokuvatarkastamosta. Lait korvaisivat nykyisen elokuvien tarkastuksesta annetun lain, video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain sekä elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain.

Kuvaohjelmien ennakkotarkastusta koskevat säännökset yhdenmukaistettaisiin. Samalla eräät nykyisin asetuksella annetut säännökset siirrettäisiin tarpeellisilta osiltaan lain tasolle.

Kuvaohjelmien ennakkotarkastusta koskeva lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan 1 päivänä maaliskuuta 2000 voimaan tulleen uuden perustuslain sananvapaussäännöksiä.

Lasten erityissuojeluun perustuvien näkökohden vuoksi kuvaohjelmien ennakkotarkastus rajoitettaisiin koskemaan vain kuvaohjelman julkista esittämistä ja levittämistä alaikäisille.

Kuvaohjelmaa ei saisi julkisesti esittää eikä levittää 18 vuotta nuoremmille, ellei ohjelmaa olisi tarkastettu ja hyväksytty heille esitettäväksi ja levitettäväksi. Kielto, kuten myös kuvaohjelman tarkastuspäätös, koskisi yhtäläisesti sekä kuvaohjelman julkista esittämistä että sen levittämistä. Kielto koskisi jokaista, joka julkisesti esittäisi kuvaohjelmia tai levittäisi niitä. Kiellon rikkominen olisi rangaistava teko. Kuvaohjelmaa ei saisi hyväksyä esitettäväksi ja levitettäväksi 18 vuotta nuoremmille, jos ohjelma väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla olisi omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen. Tarkastusviranomaisena voisi hyväksyä kuvaohjelman esitettäväksi ja levitettäväksi alaikäisille niin, että siitä poistetaan lasten kehitykselle haitallisiksi arvioidut kohdat.

Tarkastusviranomaisena voisi hyväksyä kuvaohjelman esitettäväksi ja levitettäväksi 15, 11 tai 7 vuotta täyttäneille taikka kaiken ikäisille. Kuvaohjelman esittäminen olisi kuitenkin sallittua ohjelmalle määrättyä ikärajaa kahta vuotta nuoremmallekin lapselle silloin, kun hän on 18 vuotta täyttäneen seurassa.

Ennakkotarkastusvelvollisuudesta vapautettaisiin vuorovaikutteiset ohjelmat, kuten video- ja tietokonepelit, sekä eräät laissa sisältönsä ja käyttötarkoituksensa perusteella yksilöidyt kuvaohjelmatyypit. Tarkastuksesta vapautettu ohjelma voitaisiin kuitenkin määrätä tarkastettavaksi, ja tarkastusviranomaisena olisi kiellettävä lasten kehitykselle haitallisen ohjelman esittäminen ja levittäminen alaikäisille.

Tarkastusviranomaisena voisi antaa luvan esittää tarkastamattomia kuvaohjelmia 18 vuotta nuoremmille kuvaohjelmien esittämistä varten järjestettävässä erityisessä tilaisuudessa. Tarkastuttamisvelvollisuudesta vapautetuista kuvaohjelmista olisi ennen niiden esittämistä ja levittämistä tehtävä tarkastusviranomaiselle ilmoitus.

Kuvaohjelmien tarkastamisesta ehdotettu laki koskisi myös kuvaohjelman ja sen ohjelmasisällön pitämistä televerkon välityksellä yleisön saatavilla. Tällaisen palvelun tarjoaja saisi pitää 18 vuotta nuorempien saatavilla vain heille ehdotetun lain mukaan esitettäväksi ja levitettäväksi hyväksytyt sekä tarkastuksesta vapautettuja kuvaohjelmia ja niiden ohjelmasisältöjä. Palvelun tarjoajan olisi siten samaan tapaan kuin kuvaohjelmien muidenkin levittäjien huolehdittava siitä, että tarkastamattomia ohjelmia pidetään hänen tarjoamassaan palvelussa ainoastaan täysi-ikäisten käyttäjien saatavilla.

Televisiolähetyksessä kuvaohjelman saisi vastaisuudessa esittää sitä ennakolta tarkastuttamatta siten kuin siitä televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa säädetään.

Kuvaohjelmien tarkastusviranomaisena olisi myös vastaisuudessa Valtion elokuvatarkastamo, joka myös nykyisin huolehtii sekä elokuvien että muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta.

Tarkastusviranomaisen pitäisi rekisteriä sille ilmoitetuista tarkastamattomista ja sen tarkastamista kuvaohjelmista. Jokaisella olisi oikeus saada kuvaohjelmarekisteristä tietoja. Lisäksi tarkastusviranomaisen tulisi julkaista määräajoin luettelo tarkastetuista kuvaohjelmista. Kuvaohjelmien tarkastamisesta perittäisiin nykyiseen tapaan tarkastusmaksu.

Muutosta tarkastusviranomaisen päätökseen kuvaohjelmien tarkastamista, hyväksymistä ja luokittelemista koskevassa asiassa sekä erityistä esitystilaisuutta koskevassa lupa-asiassa haettaisiin valittamalla valtion elokuvalautakunnalta. Lautakunnan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Ehdotuksen mukaan esitettävään ja levitettävään kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen olisi tehtävä selvästi havaittava merkintä, josta tulisi ilmetä kuvaohjelman keskeiset tunnistetiedot sekä tarkastusviranomaisen tekemien kuvaohjelmaa koskevien päätösten sisältö.

Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta sisältäisi rangaistussäännöksen, jonka nojalla tuomittaisiin se, joka tahallaan esittää tai levittää alaikäisille kuvaohjelmaa, jota ei ole hyväksytty ala-

ikäisille esitettäväksi ja levitettäväksi siten kuin laissa säädetään tai jonka esittäminen ja levittäminen 18 vuotta nuoremmille on ehdotetun lain nojalla kielletty. Rangaistavaa olisi myös sellaisen kuvaohjelman esittäminen ja levittäminen, josta ei ole tehty tarkastusviranomaiselle laissa tarkoitettua ilmoitusta taikka jossa tai jonka yhteydessä ei ole laissa tarkoitettuja merkintöjä. Rangaistusuhkana olisi sakko.

Rikoslain väkivaltakuvauksen levittämistä koskevaa rangaistussäännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi uutta lakia vastaavaksi samoin kuin rikoslakiin lisättäväksi rangaistussäännös kuvaohjelman laittomasta esittämisestä tai levittämisestä alaikäisille.

Lisäksi televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain lasten kehitykselle haitallisia ohjelmia koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi sanonnaltaan yhdenmukaiseksi kuvaohjelmien tarkastamisesta ehdotetun lain vastaavan säännöksen kanssa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Kuvaohjelmien tarkastamista koskevalla hallituksen esityksellä saatetaan niiden ennakkotarkastusta koskeva lainsäädäntö vastaamaan uuden perustuslain sananvapaussäännöksiä. Sananvapaus on turvattu perusoikeutena perustuslain 12 §:n 1 momentissa. Siinä kielletään sekä perinteinen viestien ennakkotarkastus että muut ennakkollista estettä merkitsevät puuttumiset sananvapauteen. Säännös sisältää kuitenkin nimenomaisen valtuutuksen säätää lailla lasten suojelemiseksi välttämättömistä kuvaohjelmia koskevista rajoituksista.

Valiokunta korostaa sitä, että lapsuuteen eivät kuulu väkivalta, kauhu tai muut aikuisten asiat, joita nykyään saadaan nimenomaan kuvaohjelmien välityksellä. Vaikka vanhempien vastuu on ensisijainen lasten kasvatuksessa, nyky-

yhteiskunnassa vanhempien on vaikeaa kantaa kasvatusvastuutaan yksin. Usein myös juuri ne lapset, jotka joutuvat olemaan paljon yksin tai joiden kasvatukseen ei ole riittävästi paneuduttu, ovat kaikkein altteimpia vaikutteille ja heillä on kasvanut tarve saada suojelua osakseen. Sen vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että myös kuvaohjelmien tarkastusjärjestelmä käytännössä toimii lasten edun mukaisesti. Kaikkien niiden tahojen, jotka päättävät, mitä aineistoa lapsille on eri kanavien kautta tarjolla, tulee myös tuntee vastuunsa riippumatta lainsäädännön asettamista velvoitteista. Valiokunta pitää hallituksen esitystä välttämättömänä ja puoltaa sen hyväksymistä.

Valiokunnan mielestä uudistus selkeyttää ja yhtenäistää kuvaohjelmien tarkastusta koskevaa sääntelyä. Kuvaohjelmien esittäminen ja levittä-

minen täysi-ikäisille vapautetaan ennakkotarkastusvelvollisuuden piiristä ja näiden osalta siirrytään jälkivalvontaan. Vastaisuudessa ennakkotarkastusvelvollisuus koskee vain kuvaohjelman julkista esittämistä ja levittämistä 18 vuotta nuoremmille. Kuvaohjelmaa ei saa hyväksyä 18 vuotta nuoremmille esitettäväksi ja levitettäväksi, jos ohjelma olisi väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen. Tarkastusviranomaisen voi myös määrätä kuvaohjelmalle ikärajaluokituksen. Käytännössä suuri osa kuvaohjelmista tarkastetaan edelleen ja kuvaohjelmien tarkastus suoritetaan yhtäläisin arviointiperustein sekä ohjelman esittämistä että sen levittämistä varten.

Kuvaohjelmien tarkastamista koskevan lakiehdotuksen 8 §:n mukaan on mahdollista asettaa kuvaohjelmalle 15, 11 tai 7 vuoden ikäraja. Valiokunta pitää lapsen oikeuden kannalta tärkeänä, että ohjelma tulee tarkastetuksi ja näin ikärajaluokituksen piiriin. Lapsen kannalta on tärkeää, että hän voi nähdä juuri hänen ikäiselleen sopivia ohjelmia. Myös sen vuoksi tarkastusmaksujen tulee olla kohtuullisia.

Vuorovaikutteiset kuvaohjelmat

Kuvaohjelmien tarkastamisesta koskevan lakiehdotuksen 4 §:ssä säädetään tarkastuksesta vapautetuista kuvaohjelmista. Tällaisia kuvaohjelmia koskee ilmoitusvelvollisuus. Hallitus on lähtenyt siitä, että tällaiset kuvaohjelmat ovat kaiken ikäisille sopivia tai nimenomaan lapsille tarkoitettuja. Näin ollen niiden ennakkotarkastus ei ole lasten suojelemisen kannalta välttämätöntä. Ilmoitusvelvollisuuden perusteella laaditaan rekisteri, joka on apuna myös jälkikontrollissa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tarkastusviranomaisen voi ottaa ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevan kuvaohjelman tarkastettavakseen, jos on syytä epäillä kuvaohjelman sisältävän aineistoa, joka on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisivat muun muassa vuorovaikutteiset kuvaohjelmat.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että ne tulisi saattaa ennakkotarkastuksen piiriin. Valiokunta on saanut selvitystä asiaan liittyvistä ongelmista, muun muassa Internetin käyttömahdollisuuden aiheuttamista, ja katsoo, että tässä yhteydessä vuorovaikutteisia kuvaohjelmia ei tule saattaa ennakkotarkastuksen piiriin. Valiokunta pitää kuitenkin asiaa vakavana. Tietokonepelit ja muut vastaavat vuorovaikutteiset ohjelmat vaikuttavat lapsen kehitykseen hyvinkin voimakkaasti. Sen vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus selvittää mahdollisuudet vuorovaikutteisten pelien saattamiseksi ennakkotarkastuksen piiriin. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että lainsäädäntötarvetta voi vähentää se, että alan itsesääteilyjärjestelmä kehittyy kattavaksi ja toimivaksi.

Jälkivalvonta

Perustuslakivaliokunnan arvioon yhtyen sivistysvaliokunta toteaa, että rikosoikeudellinen ja viranomaisten toimintaan perustuva jälkikontrolli ovat Suomessa käytännössä vielä varsin kehittymättömiä toimintamalleja ja poliisin suorittama jälkivalvonta on täysin riittämätöntä. Osittain tämä johtuu voimavarojen puutteesta. Ennakkotarkastuksesta luopuminen edellyttää jälkivalvonnan tehostamista ja mahdollisesti uuden jälkivalvontajärjestelmän luomista. Jälkivalvonnan voimavaroihin on panostettava nykyistä enemmän.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että lasten suojeleminen voi vaarantua, koska alaikäisiltä kiellettyjä tallenteita leviää heidän käyttöönsä. Edelleen valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että videotallenteita ja peliohjelmia levittävien yrittäjien rekisteröinti sekä mainonta- ja myyntitapojen sääntelyn kehittäminen saattaisivat helpottaa lainvastaisen aineiston poistamista markkinoilta.

Toimenpiteet Euroopan unionissa

Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että myös EU:n piirissä on vireillä toimenpiteitä, joilla voitaisiin ehkäistä lapsille haitallisen aineiston leviäminen eri kanavien, myös Internetin välityk-

sellä. Tämä edellyttää säännösten ohella tietoturvallisuuden kehittämistä. Valiokunta pitää tällaisia toimenpiteitä välttämättöminä ja katsoo, että Suomen tulee kiirehtiä EU:n valmistelutyötä. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta

2 §. Määritelmiä. Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa sanallista tarkistusta pykälän 2 kohtaan.

4 §. Tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat. Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta on jakanut 1 momentin kahdeksi erilliseksi momentiksi. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta on täydentänyt pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohtaa.

Koska pykälän rakennetta on muutettu, valiokunta on muuttanut 3 momentissa olevan viittaussäännöksen.

7 §. Lasten kehitykselle haitalliset ohjelmat. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että kuvaohjelmien hyväksymisen yleiset edellytykset eivät käy selvästi ilmi 3, 4, 7 ja 8 pykälistä. Esityksen tarkoituksena kuitenkin on, että kuvaohjelma on hyväksyttävä esitettäväksi ja levitettäväksi, jollei se ole 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla haitallinen lasten kehitykselle. Perustuslakivaliokunta on pitänyt valtiosääntöoikeudellisista syistä asianmukaisena selventää, että tämä pääsääntö näkyy laista. Lakivaliokunta puolestaan on todennut, että kuvaohjelman hyväksymisen edellytykset on hankalasti hajautettu 7 ja 8 §:ään. Valiokunta esittää 7 ja 8 §:n muotoilemista uudelleen siten, että 7 § muutetaan rajoitussäännöksestä määritelmäsäännökseksi ja 8 §:ään kirjoitetaan säännökset tarkastusviranomaisten toimivallasta. Sivistysvaliokunta pitää lakivaliokunnan ehdotusta tarkoituksenmukaisena ja ehdottaa muutoksia 7 ja 8 §:iin.

8 §. Ikärajaluokitus. Valiokunta viittaa edellä 7 §:n kohdalla todettuun. Lisäksi perustuslakivaliokunta on katsonut, että ikäryhmien erot voitaisiin ottaa ehdotettua selkeämmin huomioon rajoitusten määräämisperusteissa esimerkiksi niin, että tarkastusviranomaisen harkintavaltaan viittaavan sanonnan asemesta 8 §:n 2 momentissa säädetään velvollisuudesta ottaa ikäryhmäerot huomioon rajoitusta määrättäessä.

11 §. Ilmoitusvelvollisuus. Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa muutosta säännöksen kirjoitustapaan.

12 §. Merkinnät. Valiokunnan 7 ja 8 §:ään tekemien muutosehdotusten johdosta valiokunta on muuttanut 5 kohdan viittaussäännöksen.

Vaikka valiokunta ei ole päätenyt ehdottamaan vuorovaikutteisten kuvaohjelmien ottamista ennakkotarkastuksen piiriin, valiokunta kuitenkin ehdottaa, että tällaiseenkin kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen on tehtävä selvästi havaittava merkintä, josta ilmenee muun muassa 8 §:n mukaiset ikäraajat.

14 §. Kuvaohjelman tarkastaminen. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta on täsmentänyt 1 momenttia.

Lakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että tarkastajista enemmistön tulisi olla lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin perehtyneitä. Sivistysvaliokunta pitää kuitenkin riittävänä ja tarkoituksenmukaisena säännöksen täsmentämistä siten, että osa tarkastajista on lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin perehtyneitä ja osa kuvalliseen viestintään perehtyneitä.

18 §. Muutoksenhaku tarkastusviranomaisen päätökseen. Lakivaliokunta on käsitellyt lausuntonsa yleisperusteluissa muutoksenhakujärjestelmän kokonaisuutta, mutta ei ehdota siihen merkittäviä muutoksia. Tämän lain ja valtion maksuperustelain muutoksenhakujärjestelmien suhteen selkeyttämiseksi lakivaliokunta ehdottaa pykälän kirjoittamista uudelleen. Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa muutosta 18 §:ään.

19 §. Valtion elokuvaalautakunta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että lakiehdotuksen 19 §:n 5 momentin mukainen sijaantulojärjestys puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan estyneinä ollessa ei ole sopuosoinnussa perustuslain 21 §:n 2 momentissa säädetyn oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta. Jotta lakiehdotus voidaan tältä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, valiokunta edellyttää, että sijaantulojärjestys määritellään suoraan laissa siten, ettei sitä jouduta ratkaisemaan yksittäistapauksellisesti. Lakivaliokunta puolestaan ehdottaa 5 momentin poistamista. Se ei pidä säännöstä asianmukaisena, vaikka siihen tehtäisiin perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetty korjaus, koska kysymyksessä on alueellisen hallinto-oikeuden rinnalla toimiva muutoksenhakuelin. Sivistysvaliokunta yhtyy lakivaliokunnan kannanottoon ja ehdottaa 5 momentin poistamista.

Lakivaliokunta on lausunnossaan käsitellyt myös valtion elokuvaalautakunnan kokoonpanoa, esteellisyyttä ja toimintaa. Valiokunnan lausuntoon viitaten sivistysvaliokunta ehdottaa ao. muutoksia pykälään.

21 §. Maksut. Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi.

22 §. Kuvaohjelman tallenteen julkisuus. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälää kirjoitettavaksi hallituksen ehdotusta tarkkarajaisemmin.

23 §. Rangaistussäännös. Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälän 1 kohdan täsmentämistä.

24 §. Tarkemmat säännökset. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa täsmennystä pykälään.

2. Laki Valtion elokuvatarkastamosta

Perustuslakivaliokunta on todennut, että elokuvatarkastamon yleiset perusteet jäävät lakiehdotuksessa epäselviksi etenkin toimivaltuuksien käytön osalta. Sivistysvaliokunta toteaa, että elokuvatarkastamon tarkastajat ovat virkamiehiä ja heidän toimivaltansa määräytyy tämän mukaisesti sekä 1. lakiehdotuksen 14 §:n mukaisesti. Sivistysvaliokunta ehdottaa täsmennystä 3 §:ään.

Lisäksi valiokunta on täsmentänyt 1, 2 ja 3 §:ää asetuksenantovaltuuden osalta.

3. Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta

18 a §. Kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen alaikäisille. Perustuslakivaliokunta on perustuslain 8 §:ssä säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vuoksi ja ottaen huomioon 1. lakiehdotuksen 3 § katsonut, että säännöstä pitää täsmentää koskemaan kuvaohjelman julkista esittämistä. Lakivaliokunta puolestaan on katsonut, että pykälän sanamuotoa on selvennettävä ja se on saatettava vastaamaan säännöksen tarkoitusta. Lakivaliokunnan lausunnon perusteluissa todettuun viitaten valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitukseksi ei ole kuitenkaan ollut jättää 3 kohdan ulkopuolelle tarkastamatonta kuvaohjelmaa, joka muutetun 8 §:n nojalla olisi pitänyt kieltää. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa tätä koskevaa täsmennystä 3 kohtaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1., 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) sekä

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

1.

Laki**kuvaohjelmien tarkastamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1 kohta kuten HE)

2) *vuorovaikutteisella kuvaohjelmalla sellaista* kuvaohjelmaa, jonka käyttäjä voi vaikuttaa näyttölaitteella näkyviin tapahtumiin, kuten video- ja tietokonepeliä;

(3 ja 4 kohta kuten HE)

2 luku

Kuvaohjelman tarkastaminen ja luokittelu

3 §
(Kuten HE)

4 §

Tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Mitä 3 §:ssä säädetään, ei koske vuorovaikutteisia kuvaohjelmia. (*Poist.*)

Esittämisen- ja levittämisenrajoitukset eivät myöskään koske kuvaohjelmia:

1) jotka on valmistettu yksinomaan koulutusta tai muuta sivistyksellistä tarkoitusta, tieteellistä tutkimusta tai harrastustoimintaa varten;

(2 kohta kuten HE:n 1 mom. 2 kohta)

3) jotka sisältävät yksinomaan tai pääasiallisesti musiikkiesityksiä taikka toisinnoksia kulttuuri-, urheilu- tai liikuntatapahtumista tai harvinaisuuksista taikka muista vastaavista tilaisuuksista ja tapahtumista;

(4—6 kohta kuten HE:n 1 mom. 4—6 kohta)
(*Uusi 2 mom.*)

Tarkastusviranomainen voi kuitenkin määrätä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua kuvaohjelman tarkastettavaksi ja velvoittaa kuvaohjelman valmistajan, maahantuojan, esittäjän tai levittäjän toimittamaan sille kopion ohjelmasta, jos on syytä epäillä kuvaohjelman sisältävän aineistoa, joka tässä laissa tarkoitettulla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen.

(4 ja 5 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

5 ja 6 §
(Kuten HE)

7 §

Lasten kehitykselle haitalliset ohjelmat

Lasten kehitykselle haitallisena kuvaohjelmanna pidetään kuvaohjelmaa, joka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla on omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen.

Kuvaohjelman 1 momentin mukaan arvioitaessa on otettava huomioon, millaisessa yhteydessä ja miten tapahtumat ohjelmassa kuvataan.

(3 mom. *poist.*)

8 §

Tarkastettavan kuvaohjelman hyväksyminen

Tarkastusviranomaisen on hyväksyttävä kuvaohjelma esitettäväksi ja levitettäväksi kaiken ikäisille, jos se ei ole 7 §:n mukaan arvioituna lasten kehitykselle haitallinen, taikka asetettava sen esittämiseksi ja levittämiseksi ikäraja. Kuvaohjelman esittäminen ja levittäminen voidaan 7 §:ssä säädetyillä perusteilla kieltää 18 vuotta nuoremmilta taikka ohjelman sisällön mukaan asettaa kuvaohjelmalle 15, 11 tai 7 vuoden ikäraja.

Kuvaohjelman hyväksymisen edellytykseksi tarkastusviranomaisen voi asettaa hakijalle velvoitteen poistaa ohjelmasta kohdat, joiden arvioidaan 7 §:ssä säädettyjen perusteiden nojalla olevan lasten kehitykselle haitallista.

Kuvaohjelman, jolle on määrätty ikäraja, saa esittää enintään kaksi vuotta sille hyväksyttyä ikärajaa nuoremmallekin silloin, kun hän on 18 vuotta täyttäneen seurassa.

9 ja 10 §
(Kuten HE)

3 luku

Kuvaohjelmia koskevat ilmoitukset ja merkinnät

11 §

Ilmoitusvelvollisuus

Kuvaohjelman valmistajan tai maahantuojan on tehtävä tarkastamattomasta ohjelmasta, josta ei ole tehty tarkastusviranomaiselle 9 §:ssä tarkoitettua tarkastushakemusta, ilmoitus tarkastusviranomaiselle ennen sen esittämistä tai levittämistä. (Poist.)

(2—4 mom. kuten HE)

12 §

Merkinnät

Esitettävään ja levitettävään kuvaohjelmaan tai sen yhteyteen on tehtävä selvästi havaittava merkintä, josta ilmenee:

(1—4 kohta kuten HE)

5) 8 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kohtien poistaminen; (Poist.)

6) että tarkastamattomasta kuvaohjelmasta on tehty ilmoitus tarkastusviranomaisille; sekä

7) ikärajasuositus tarkastamattomalle vuorovaikutteiselle kuvaohjelmalle ottaen huomioon 8 §:n mukaiset ikärajat. (Uusi)

(2 mom. kuten HE)

4 luku

Tarkastusviranomainen

13 §
(Kuten HE)

14 §

Kuvaohjelman tarkastaminen

Tarkastusviranomainen määrää yhden tai useamman tarkastajan suorittamaan kuvaohjelman tarkastuksen sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

(2 mom. kuten HE)

Tarkastajista osan tulee olla lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin ja osan kuvalliseen viestintään perehtyneitä.

(4 mom. kuten HE)

15—17 §
(Kuten HE)

5 luku

Muutoksenhaku

18 §

Muutoksenhaku tarkastusviranomaisen päätökseen

Muutosta tarkastusviranomaisen kuvaohjelman tarkastamista, esittämistä ja levittämistä koskevaan päätökseen sekä 6 §:n esityslupaa koskevaan päätökseen haetaan valittamalla valtion elokuva-autakunnalta. *Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.*

Muutosta tarkastusviranomaisen tai valtion elokuva-autakunnan päätöksistä perittäviin maksuihin haetaan siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

(3 mom. kuten HE)

19 §

Valtion elokuva-autakunta

(1 mom. kuten HE)

Lautakunnan jäsenten esteellisyyteen sovelletaan tuomareiden esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita. *Muista jäsenistä ja varajäsenistä tulee osan olla perehtyneitä lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin ja osan kuvalliseen viestintään.* Lautakunta voi käyttää apunaan asiantuntijoita.

Lautakunta on päätösvaltainen, kun (*poist.*) puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin perehtynyt jäsen ja vähintään yksi muu jäsen on läsnä. Lautakunnan päätökseksi tulee se mielipide, jota jäsenten enemmistö on kannattanut. Äänen mennessä tasan päätökseksi tulee se mielipide, joka on valittajalle edullisempi.

(5 mom. *poist.*)

20 §

(Kuten HE)

6 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Maksut

Tämän lain mukaisesta tarkastusviranomaisen ja valtion elokuva-autakunnan päätöksestä voidaan periä maksu, jonka suuruutta määrätäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) ja sen nojalla annettavassa opetusministeriön asetuksessa säädetään.

22 §

Kuvaohjelman tallenteen julkisuus

Tarkastusviranomaiselle lähetetty kuvaohjelma on pidettävä salassa, jos ei ole ilmeistä, että tiedon antaminen siitä ei loukkaa kuvaohjelmaan liittyviä tekijänoikeuksia tai aiheuta tarkastushakemuksen tekijälle tai muulle asiaan osalliselle taloudellista vahinkoa tai vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Tarkastusviranomaisen asiakirjoihin sovelletaan muutoin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

23 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan

1) esittää tai levittää 18 vuotta nuoremmalle kuvaohjelmaa *ennen kuin se on* hyväksytty alaikäisille esitettäväksi ja levitettäväksi siten kuin tässä laissa säädetään,

(2 ja 3 kohta kuten HE)

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain (39/1889) 17 luvun 17, 18 tai 18 a §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kuvaohjelmien tarkastamisesta annettujen säännösten rikkomisesta* sakkoon.

24 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset elokuva-autakunnan kokoontumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, päätösten ja lausuntojen allekirjoittamisesta, jäsenen palkkioista, siitä, että jäsenet vannovat tuomarinvalan, sekä asioiden muusta valmistelu-

lusta elokuva-autakunnassa annetaan *valtioneuvoston* asetuksella.

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

25 ja 26 §
(Kuten HE)

2.

Laki

Valtion elokuvatarkastamosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(1 mom. kuten HE)

Valtion elokuvatarkastamon tehtävänä on toimia kuvaohjelmien tarkastamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettuna tarkastusviranomaisena. Lisäksi elokuvatarkastamo hoitaa ne muut tehtävät, jotka sille laissa tai *valtioneuvoston* asetuksessa erikseen säädetään.

2 §

Elokuvatarkastamolla on johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään *valtioneuvoston* asetuksella.

3 §

Elokuvatarkastamon tehtävistä, *viroista ja niiden kelpoisuusvaatimuksista, virkamiesten tehtävistä ja muusta hallinnosta* säädetään tarkemmin *valtioneuvoston* asetuksella ja määrätään *sen nojalla työjärjestyksellä*.

4 §

(Kuten HE)

3.

Laki**rikoslain 17 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 17 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 563/1998, sekä
lisätään 17 lukuun uusi 18 a § seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

17 §
 (Kuten HE)

18 a §

Kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle

Joka *julkisesti* esittää tai levittää

1) 18 vuotta nuoremmalle kuvaohjelmaa, joka kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 8 §:n nojalla ei ole hyväksytty esitettäväksi tai levitettäväksi,

2) kuvaohjelmaa sille mainitun lain 8 §:n nojalla määrätyn ikäluokituksen vastaisesti tai

3) 18 vuotta nuoremmalle tarkastamatonta kuvaohjelmaa, joka mainitun lain 8 §:n nojalla olisi pitänyt kieltää tai jonka esittämiselle tai levittämiselle olisi pitänyt asettaa kyseisen henkilön ikää korkeampi ikäraja, jos kuvaohjelma olisi ollut tarkastettavana,

on tuomittava kuvaohjelman laittomasta esittämisestä tai levittämisestä alaikäiselle sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____ .

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että Suomi kiirehtii EU-tason toimenpiteitä, joilla voitai-

siin ehkäistä lapsille haitallisen aineiston leviämisen eri kanavien, myös Internetin välityksellä.

SiVM 5/2000 vp — HE 2/2000 vp

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kaarina Dromberg /kok	Margareta Pietikäinen /r
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Osmo Puhakka /kesk
jäs.	Tapio Karjalainen /sd	Leena Rauhala /skl
	Tanja Karpela /kesk	Säde Tahvanainen /sd
	Jyrki Katainen /kok	Ilkka Taipale /sd
	Inkeri Kerola /kesk	Irja Tulonen /kok (osittain)
	Ossi Korteniemi /kesk (osittain)	Unto Valpas /vas (osittain)
	Irina Krohn /vihr	Pia Viitanen /sd
	Markku Markkula /kok	vjäs. Lauri Oinonen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.

VASTALAUSE

*Perustelut**Lähtökohtia*

Hallituksen esityksellä laiksi kuvaohjelmien tarkastamisesta pyritään korjaamaan nykyisessä järjestelmässä olevia puutteita. Tässä suhteessa hanke on oikea. Uudistusesityksen lähtökohtana on perustuslain 12 §. Sen sijaan esimerkiksi perustuslain 10 § jää toissijaiseksi. Uusi lainsäädäntö pyrkii laajasti noudattamaan sananvapauden vaatimuksia ja palvelee hyvin kaupallisia tarkoituksia, mutta syrjäyttää monet yhteiskunnallisesti tärkeät arvot. Niiden tarkasteluun hallitus ei ole paneutunut.

Useiden tutkijoiden ja asiantuntijoiden mukaan väkivaltaisilla ohjelmilla on selvä yhteys paitsi lasten niin myös aikuisten väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Se, mitä laki merkitsee käytännössä, ei ole suinkaan merkityksetöntä yhteiskuntamme henkiselle ilmapiirille ja kulttuurille. Yhteiskunnalla tulee olla käytössään keinoja, joilla voidaan edes jossain määrin suodattaa ihmisen psyykeen haitallisesti vaikuttavia teki-joitä.

Lasten ja nuorten häiriökäyttäytymistä kuvaavat tilastot ovat yhteiskunnassamme hälyttäviä. Kuvaohjelmien ennakkotarkastuksen rajaaminen alle 18-vuotiaisiin voidaan tulkita sinänsä hyvää tarkoittavalta sananvapauden ja lastensuojelun näkökulman huomioivalta linjaukselta. Tämä on kuitenkin riittämätön lasten suojelun tavoitteen kannalta, koska käytännössä aikuisille tarkoitettut video-ohjelmat joutuvat herkästi lasten ja nuorten käsiin lasten ja nuorten viettäessä suhteellisen paljon aikaa kotona tai kavereiden luona ilman vanhempien tai muiden aikuisten läsnäoloa. Valitettavasti esitys merkitseekin, että kovaa väkivaltaa ja pornografiaa tulee olemaan entistä enemmän lasten ja nuorten ulottuvilla.

Hallituksen esityksen toteutumisen myötä kuvaohjelmien ennakkotarkastus supistuu tosiasiassa hyvin kapeaksi. Pääosin valvonta jää ri-

koslain antamien jälkikäteisvalvontamahdollisuuksien varaan. Keinot ja resurssit jälkikäteisvalvontaan ovat olemattomat, joten muutos on suuri. Sivistysvaltiossa tulee etukäteen riittävästi varmistaa se, että lainvastaisia tai eettisesti ja moraalisesti vahingollisia ohjelmia ei pääse leviytymään. Lakiehdotus on ristiriitainen rikoslain säännösten kanssa.

Voimassa olevan videotarkastuslain 8 §:n mukaan kuvaohjelman levittämisen kieltoperusteena on se, että ohjelma on ilmeisesti lain vastainen tai epäsiiveellinen tai raaistava taikka mielenterveyttä vahingoittava. Nämä perusteet esitetään poistettaviksi uudesta lainsäädännöstä. Esimerkiksi huumeiden käyttöä tai rasismiin kiihottamista merkitsevät kuvaohjelmat jäävät jälkikäteisvalvonnan varaan. Tämä on maamme nykytilanteessa erittäin vakava epäkohta. Vahvasti kaupallistunutta alaa ei pidä jättää jälkikäteisen valvonnan varaan niin laajasti kuin hallituksen esityksessä tapahtuu.

Hallituksen esityksessä vuorovaikutteiset pelit jätetään tarkastuksen ulkopuolelle. Etenkin iso osa tietokonepeleistä perustuu väkivallalle. Pelien arvomaailma on usein hyvin seksistinen ja rasistinen. Tekniikan kehittyessä esimerkiksi taistelupelien roolihahmoista on tullut entistä enemmän aidon ihmisen näköisiä. Joihinkin peleihin on aitouden lisäämiseksi ympätty videoituja pätkiä. Erityisen ongelmalliseksi pelien väkivaltaisuuden tekee etenkin alle kouluikäisten pelaajien rajallinen kyky erottaa fiktio todellisuudesta. On mahdotonta hyväksyä väitettä, että kuvaohjelma, jonka kulkuun itse voi vaikuttaa, olisi jotenkin vähemmän haitallinen käyttäjänsä kehitykselle kuin elokuvien ja videoiden katsominen. Päinvastoin aktiivinen virtuaalitappaminen on raaistavampaa kuin sen katsominen.

Ruotsissa ja Norjassa kuten useimmissa muissa Euroopan maissa kuvaohjelmien ennakkotarkastus on selvästi kattavampaa kuin Suomessa, mikäli hallituksen esityksen mukainen lainsäädäntö hyväksytään.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan mukaan sananvapautta voidaan rajoittaa mm. rikollisuuden estämiseksi sekä terveyden ja moraalien suojelemiseksi. Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan lailla voidaan säätää rajoituksia mm. terveydenhoidon ja moraalien suojelemiseksi. Sopimukset, jotka eivät siis sisällä mitään ikärajoituksia, voidaan tulkitä myös suosituksiksi. Näistä Suomessa irtaannutaan varsin kauaksi.

Kansainväliset sopimukset ja muiden maiden lainsäädäntö edellyttäisivät hallituksen esitystä laajempaa lainsäädäntöä myös Suomessa. Mm. etenkin lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmien nopea lisääntyminen sekä rikollisuuden kasvu ja raaistuminen vaativat johdonmukaista ja kansainvälisesti perusteltua kuvaohjelmien tarkastusta myös Suomessa.

Huolimatta siitä, että laki jouduttaisiin säätämään perustuslain säätämisjärjestyksessä, sen tulee sisältää tarkastusvelvollisuus lasten suojelun lisäksi myös muista syistä, kuten mielenterveyden, yleisen lainmukaisuuden ja moraalien perusteella. Myös 18 vuotta vanhemmille tarkoitettujen kuvaohjelmien osalta tulee säätää edelleen tarkastusvelvollisuus esimerkiksi sisällyttämällä voimassa olevan videolain 8 §:n 1 momenttia vastaava säännös uuteen lakiin. Kuvaohjelmien lisäksi tulee myös vuorovaikutteiset ohjelmat sisällyttää tarkastuksen piiriin.

Edelleen säädösten tulee kattaa myös televisiolähetykset, koska ei ole erityisiä perusteita asettaa eri levitystapoja keskenään eriarvoiseen asemaan. Televisio on tärkein kuvaohjelmien levityskanava, joten sen osalta lainsäädännön tarve on vähintään yhtä suuri kuin muunkin levityksen osalta. Lastensuojelun tavoitekaan ei to-

teudu, ellei televisiolle aseteta samoja säädöksiä kuin muille levittäjille. Hallituksen esitys täyttää varsin heikosti EY:n televisiodirektiivin määräykset.

Kuvaohjelmien levityksen valvonta jää hallituksen esityksessä hyvin hataralle pohjalle. Pelkkään omaan ilmoitukseen perustuva menettely lievin sakkorangaistusuhkin tekee koko järjestelmästä hampaattoman. Lakiehdotuksen 23 §:ään tulisikin harkita lisättäväksi sakkorangaistuksen lisäksi vankeusrangaistusmahdollisuus. Suomessa tulee pikaisesti selvittää Ruotsin mallin mukaisen alueellisen valvontajärjestelmän luominen. Tällöin ei rasi- tai poliisia, vaan erilliset alueelliset tarkastajat valvoisivat levitystoimintaa ja menot katettaisiin tarkastusmaksuin. Lisäksi tulee pyrkiä luomaan kuvaohjelmien ja vuorovaikutteisten ohjelmien levittäjille, myyjille ja vuokraajille ilmoituspohjainen rekisteröitymisvelvollisuus. Näin voidaan päästä myös siihen tavoitteeseen, että aikuinenkaan ihminen ei tahtomattaan joudu tekemisiin epäsiiveillisen tai loukkaavan kuvamateriaalin kanssa.

Valiokunnan lausumaa EU:n piirissä tapahtuvan valmistelun kiirehtimisestä pidämme kannattavana.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ja poiketen sivistysvaliokunnan enemmistön kannasta ehdotamme,

että 2. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki**kuvaohjelmien tarkastamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Lasten suojelemiseksi ja muutoin välttämättömiin rajoitusten määrittämiseksi kuvaohjelmat tarkastetaan ennen niiden esittämistä ja levittämistä siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

(Kuten SiVM)

2 luku

Kuvaohjelman tarkastaminen ja luokittelu

3 §

Esittämis- ja levittämisrajoitukset

Kuvaohjelmaa ei saa julkisesti esittää eikä levittää (*poist.*) ennen kuin ohjelma on tämän lain mukaisesti hyväksytty esitettäväksi ja levitettäväksi, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Tilausohjelmalvelun tarjoaja saa pitää (*poist.*) saatavilla vain heille tämän lain mukaan esitettäväksi tai levitettäväksi hyväksytyjä sekä tarkastuksesta vapautettuja kuvaohjelmia ja niiden ohjelmasisältöjä.

4 §

Tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

(1—3 mom. kuten SiVM)

Tarkastusviranomaisen on kiellettävä tarkastettavaksi määrätyn kuvaohjelman esittäminen ja levittäminen (*poist.*), jos kuvaohjelmaa ei tämän lain säännösten mukaan saa hyväksyä heille esitettäväksi ja levitettäväksi.

(*Poist.*) Televisiossa lähetettävästä ohjelmasta säädetään televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998).

5 §

Esityksen järjestäjän toiminnan perusteella tarkastuksesta vapautetut kuvaohjelmat

Muunkin kuin 4 §:ssä tarkoitetun kuvaohjelman saa tarkastuttamatta esittää (*poist.*) yliopiston, ammattikorkeakoulun ja muun julkisen valvonnan alaisen oppilaitoksen sekä yleisen kirjaston ja Suomen elokuva-arkiston toiminnassa samoin kuin tieteellisiä tai taiteellisia kysymyksiä käsittelevässä kongressissa, tieteellisen yhdistyksen kokouksessa ja niihin verrattavassa tilaisuudessa.

6 §

Tarkastuksesta vapauttaminen luvan perusteella

Tarkastusviranomainen voi antaa luvan esittää (*poist.*) kuvaohjelmia niitä ennakolta tarkastuttamatta kuvaohjelmien esittämistä varten järjestettävässä erityisessä tilaisuudessa.

(2 ja 3 mom. kuten SiVM)

7 §
(Kuten SiVM)

(4—7 kohta kuten SiVM)
(2 mom. kuten SiVM)

8 §

4 luku

Tarkastettavan kuvaohjelman hyväksyminen

Elokuvaa tai muuta kuvaohjelmaa ei saa hyväksyä esitettäväksi tai levitettäväksi, jos se on epäsiiveellinen tai raaistava taikka jos se on omiaan kauhua herättämällä tai muulla tavoin vaikuttamaan mielenterveyttä vahingoittavasti tai on sisällöltään rikoslain vastainen. (Uusi)

(Poist.) Kuvaohjelman esittäminen ja levittäminen voidaan 7 §:ssä säädetyllä perusteella kieltää 18 vuotta nuoremmilta taikka ohjelman sisällön mukaan asettaa kuvaohjelmalle 15,11 tai 7 vuoden ikäraja.

(3 ja 4 mom. kuten SiVM:n 2 ja 3 mom.)

Tarkastusviranomainen

13 §
(Kuten SiVM)

14 §

Kuvaohjelman tarkastaminen

(1 ja 2 mom. kuten SiVM)

Tarkastajien tulee olla lasten kehitystä koskeviin kysymyksiin ja kuvalliseen viestintään perehtyneitä. *Lisäksi tarkastajien tulee olla mahdollisuuksien mukaan mielenterveyteen sekä eettisiin ja yhteiskunnallisiin arvoihin perehtyneitä.*

(4 mom. kuten SiVM)

9 §

Tarkastushakemus

Hakemus kuvaohjelman hyväksymisestä esitettäväksi ja levitettäväksi *(poist.)* tehdään tarkastusviranomaiselle.

(2 mom. kuten SiVM)

15—17 §
(Kuten SiVM)

5 luku

10 §
(Kuten SiVM)

Muutoksenhaku

18—20 §
(Kuten SiVM)

3 luku

Kuvaohjelmia koskevat ilmoitukset ja merkinnät

11 §
(Kuten SiVM)

6 luku

Erinäiset säännökset

21 ja 22 §
(Kuten SiVM)

12 §

Merkinnät

(1 momentin 1 ja 2 kohta kuten SiVM)

3) tieto siitä, onko ohjelma tässä laissa säädetyllä tavalla hyväksytty esitettäväksi ja levitettäväksi *(poist.)*;

23 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan

1) esittää tai levittää *(poist.)* kuvaohjelmaa, jota ei ole hyväksytty alaikäisille esitettäväksi ja levitettäväksi siten kuin tässä laissa säädetään,

(2 ja 3 kohta kuten SiVM)
(2 mom. kuten SiVM)

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

24 §
(Kuten SiVM)

25 ja 26 §
(Kuten SiVM)

3.

Laki

rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 17 §:n 2 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 563/1998, sekä
lisätään 17 lukuun uusi 18 a § seuraavasti:

17 luku

18 a §

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

Kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen (poist.)

17 §
(Kuten SiVM)

Joka julkisesti esittää tai levittää
(1—3 kohta kuten SiVM)
on tuomittava kuvaohjelman laittomasta esittämisestä tai levittämisestä (*poist.*) sakkoon tai vankeuteen enintään *yhdeksi vuodeksi*.

Voimaantulosäännös
(Kuten SiVM)

4.

Laki

televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan televisio- ja radiotoiminnasta 9 päivänä lokakuuta 1998 annetun lain (744/1998) 19 §:n
1 momentti seuraavasti:

19 §

Televisio-ohjelmien esitysrajoitukset

*Televisiossa saa esittää vain sellaisia kuva-
ohjelmia, jotka on kuvaohjelmien ennakkotar-*

*kastuksesta annetun lain (/) mukaisesti hyväk-
sytty julkisesti esitettäviksi ja levitettäviksi.*

Voimaantulosäännös
(Kuten SiVM)

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2000

Leena Rauhala /skl
Ossi Korteniemi /kesk
Inkeri Kerola /kesk.